

Šiame numery:

Mūsų koncertinės auditorijos išsiugdymu besisielojant.
Lietuvių renginiai Vakarų Europoje.
Is Santaros - Šviesos suvažiavimo.
Naujoji rumunų poezija.
Is rumunų poezijos.
Ispūdžiai iš Antano Lipskio parodos Chicagoje.
Azorinas lietuviškai.
Dėmesys M. K. Čiurlioniui Vakarų Berlyne.
Lietuviškos temos slavistų suvažiavime.

Kertinė Parastė

Mūsų koncertinės auditorijos išsiugdymu besisielojant

Dažnam koncerte, stebint mūsų klausytojų muzikinio skonio banalumą, ne sykį mano vaizduotėje iškyla anų laisvės laikų „Naujosios Romuvos“ žurnalo redaktoriaus Juozo Keliučio brangūs siluetai. Vienas jo specifinių rūpesčių dar tada neprilausomos Lietuvos trečiojo dešimtyje buvo išugdyti kokybiškai ir taisybiškai patenkinamą mūsų koncertinę, pirmiausia simfoninę auditoriją. Ir taip, daugiausia jo pastangų dėka, Kaune atsirado anie sekmdieniniai su meile nešami ir žmonės Vinco Kudirkos simfoniniai koncertai, kuriems populiarinti savo kultūriniam žurnale Keliučio buvo ir mane, tuomet dar konservatorijos studentą, pasitelkęs. Keletois jau tada tikėjo, jog koncertų salė esanti gal pati intymiausia vieta mūsų dvasiniam gyvybei pažinti. Esą su aukštesne savo dvasios evoliucija mes kartu išvystysime jautresnius išpučius ir muzikinio meno apraiškų percepcijai. Tad svarbiausia esą išsiugdyti mūsų koncertinei auditorijai kultūrinę padėrę grytojo meno apraiškų įsiskaidymą entuziastų.

Aiman, ši jo anuomet kiek utropiškai atrodžiusi svajonė ne kiek laui nešurealėjo ir dabar po beveik pusės šimtmečio, po tiek metų mūsų dvasinio brendimo kelyje ir visų kultūrinio sąlytį su Vakarais odisejų.

Antal savo lietuviškų simfoninių koncertų rengimo pastangų mes dar nepajėgiam bendrai konsoliduoti, suvisuotinti, eliminuoti jas iš siauro tarpogaizacinių aistrų žaidimo lauko. Is vienas skaudulys jau galėtų būti atskira didelė tema mūsų kultūrsociologinio skerspjūvio esistui.

Bet nusileiskime į mum labiau įprastinę vokalinę koncertų plotmę. Vargai vargeliai ir čia lajoja. Juose mes matome dar tik

civilizuotai apsirėdžiusią, gražiais kaklaryšiais bei puošniom suknėlėm dėvinčiųjų minią, bet ne kultūriškai integralią, gilesnius muzikos meno aspektus absorbuojančių klausytojų auditoriją. Sakau tai todėl, kad mūsų širdies fokusas giliau įsminga, prisipažinkime, beveik tik pramoginio sukirpimo kūrybai. Publika ir spaudos meno vertinimų panoramoje mes išvystame vis dar vyraujančio kultūrinio praščiokiškumo tiesiog klasinių vaizdų. Vietoj keliuotinio tipo meno entuziastų auditorijos mūsų koncertuos neretai siautėja asmeninių, grupinių ar net epikureitinių stimulų pagrindais susiformavusios gėgės. Tad net išoriniai didelis koncerto pasisekimas kartais dar nereikia nei menininko, nei meno triumfo, o tik kurią nors nuosmūkinę konvulsiją. Juk mūsų atsiminimų kolektyve, manau, dar ilgam neįsids tie aiškiai skandalingi mūsų vokaliniai raišiai pasirodymai, kuriuos jų asmeniškai įgalvanizuoję bičiulių gėgės vis tiek pat palydėjo trankiomis išforsuoto džiugėsio ovacijomis bei bisais, o spauda šauniomis recenzijomis!

Jeigu tokiais stebuklingais prajovais pas mus džiaugiamasi net bebalsio dalyje, tai tik įsivaizduokite, kokios rojiškos perspektyvos prie mūsų kultūrinio skobnio atsiveria tiem vokalistam, kurie jau turi tą pagrindinį minimumą, ne jų pastangų išdava, bet Dievo dovaną — gerai rezonuojanti balsinį padargą! Nors tokie balsiniegijai savo meniniu talentu kartais tebūtų ir didžiausi trafažetai, tati paties dainavimo skurdžiai, tati jau mums joks galvosopis, nes mūsų publika ir net kritikos biržoje talento kūrybinumas tekotiruojamai kaip nereikšmingas priedas prie balso. Težerdami jiem išisines panegirikas, tobulai užsičiupiam bet

JONAS GRINIUS

Kažin ar buvo kada toks gyvas lietuvių kultūrinis judėjimas Vakarų Europoje kaip šių 1979 metų vasarą? Juk jis pasireiškė net trijose Europos valstybėse: Anglijoje, Belgijoje ir Vakarų Vokietijoje (šioje net dviejuose miestuose). Šis judėjimas pirmiausia parėjo nuo IV Pasaulinio lietuvių jaunimo kongreso, kuriam daugiausia atstovų ir svečių davė Jungtinių Amerikos Valstijų ir Kanados lietuviai. Tačiau šių metų vasaros kultūriniam įvairumui nemažo svorio įnešė ir 26-oji Lietuviškųjų studijų savaitė, kuri vyko beveik tuo pačiu laiku (VII. 20 — 27) kaip Jaunimo kongreso studijų dienos Altenberge Vokietijoje. Jei nežiūrėti turinio, Studijų savaitė šį kartą praplėtė „geografiją“, vyko Belgijoje, globojama Lietuvių bendruomenės, kuriai vadovauja energinga tautietė p-nia St. Baltus.

Louvain — la — Nove arba Naujasis Luvernas

Lietuviškųjų studijų savaitės dalyviams, kuriems gal nebuvo imanoma išmatuoti visų organizacinių sunkenybių, tekusių ne-gausiems Belgijos lietuviams, buvo labai nepaprasta aplinka — katalikų universiteto patalpos Naujame Luverne. Tai naujai pastatytas ir dar tebetatomas miestelis tik vienam universitetui su jo auditorijomis, laboratorijomis, seminarų bibliotekomis, studentų bendrabučiais, profesorų ir tarnautojų butais, valgyklomis bei krautuvėmis.

Yra ir Vokietijoje miestų (kaip Heidelbergas ar Tuebingenas), kur nuo seno žymų gyventojų procentą sudaro universitetų personalas su studentais, tačiau drąsiai galima teigti, kad Belgijos Louvain — la — Nove yra vienintelis visoje Europoje, kur ne tik gyventojų dauguma studentiška, bet visa miestelio statyba yra pajungta universiteto poreikiams. Sakysim, geležinkelio stotelė traukiniams sustoti ir išvažiuoti yra įrengta tunely po centriniu universiteto administracijos pastatu; po juo šalia geležinkelio bėgių eina autostrada, arba greitkelis, iš kurio išsukti į automobilių garažus vėl

kuriai kritinei analizei. Ryšium su tuo legalizuojamas dainininko fizinės medžiagos stačiai fetišiško garbinimo kultas, užsimerkiant net prieš esmingiausius jo talento asmenybės trūkumus.

Jeigu analogiškų reiškinų gausybė ir bauginanti mūsų kultūrinio elito „rinktinė“, kaip regesyvus įstrigimas primityviam pel-singijai savo meniniu talentu durkinė masė turbūt taip ir baigs savo amžėlį darniojo koegzistencijos su jais.

O kurlink pasuks mūsų jaunimo auditorija? Jeigu jo vardai pajęgtų jį uždegti stipresne ambicija „siekti ten, kur vydytis nepasiekia“, negi jis pasipurtęs negalėtų gerokai šoktelėti aukštin,

Staubout Dierck Bouts (1410-1475)

Autoriaus panelis Sv. Petro bažnyčioje, Louvaine, Belgijoje

tegalima po tuo centriniu pastatu. Kitaip to didelio požeminio garažo nebūtų galima nė rasti.

Tačiau Naujajame Luverne idomiausia ne tiek visų kelių susibėgimas į universiteto centą, kiek kova su plokštuma ir tiesiąja linija statyboje. Kai šių laikų vadinamose moderniuose miestų pastatuose vyrauja monotoniška tiesioji linija, tai šitame universitetiniame miestelyje architektai su ja taip sėkmingai kovoją, kad jos nekūrybinį nuobodumą yra nugalėję, ją sulaužydami.

palikęs mus senius plėkti senatviškoj inercijoj? Kodėl šioj svaigalų bei narkotikų gadynėje jaunimui nesvesti sau naujo sublimacinio žūkio: būkime meno narkomanais ir grožinės muzikos alkoholikais pačia gerąja prasme! Taip sušūkus, mūsų šauniems lapins-kams, vasačiams, govėdams, stro-lioms, lampsatytėms, jautokai-tėms ir kitiems, gal ne tiek žino-miems jauniem vardam, ar tai muzikuojant ar su plunksna, dar reikės daug ir sunkiai padirbėti, kad savo jaunėsioj kartoj gam-lėtų sukelti naują dvasinį sąjūdį, kuris aną aukštinę J. Keliučio au-biciją „siekti ten, kur vydytis nepasiekia“, negi jis pasipurtęs ne-galėtų gerokai šoktelėti aukštin,

Stasys Liepas

Šitam tikslui yra pasitarnavęs gatvių laukinis grindinys (terenas), kuris čia kildamas, čia leisdama-sis žemyn, lyg tyčia neleidžia namams išsiriukuoti tiesiąja linija. Todėl ir studentų bendrabučiai visai nepanašūs į kareivinių blokus, nes jų sienos vis nevie-nodo aukščio ir nevienodais tarpais įlaužtos, nes pastatytos nevienodoje plotmėje. Kad ir tiesios plokštumos nekristų į akis, sienų raudonos plytos paliktos ne-tinkuotos (neglaistytos), tartum tie gausūs ir įvairūs trobesiai dar nebūtų visai užbaigti. Tiesių li-nijų ir tiesių plokštumų lyg daugiau matyti seniausieji pasta-tytoje universiteto dalyje, kur jau yra ir paaugusių medžių. Nau-jausioje dalyje medžių beveik nėra, arba vienas antras įsodintas į statines tartum į vazonus.

Taigi šitokio dar nebaigto (lyg laukuose) universiteto mies-telio vienoje didelėje auditorijoje vyko 26 Lietuviškųjų studijų savaitės paskaitos, o jų dalyvių dauguma gyveno studentų bendrabučių kambariuose.

Paskaitininkai ir klausytojai

Ši studijų savaitė skyrėsi nuo kitų ne tik nebaigto miestelio idomia aplinka, bet ir dalyviais. Nors IV Jaunimo kongreso ruo-šėjai spėjo, kad į Studijų savaitę

Belgijoje atvažiuos iš JAV nema-žai svečių, kurie negalės daly-vauti Jaunimo kongrese, bet no-rės pamatyti bent jo užbaigą, ta-čiau tokių tebuvo tik keletas — vienas antras jaunesnis veidas, o kiti vyresnio amžiaus asmenys.

Bet šioje Studijų savaitėje bu-vo gerokai pasikeitęs prelegentų sąstatas. Seniau jų dauguma vi-būdavo iš Vakarų Vokietijos. Šį kartą išėjo atvirkščiai. Jei neskaityti kun. dr. P. Celičiaus, kuris pravedė susimąstymus apie Kristų per rytines pamaldas, iš Vokietijos tebuvo tik du paskaiti-ninkai. Tarp jų nepasirodė nė dr. K. J. Čeginskas, kuris visose ankstesnėse savaitėse būdavo tarp labiausiai mėgstamų prelegentų. Turbūt stengdamiesi atnau-jinti paskaitininkų sudėtį, šios Studijų savaitės rengėjai ir mo-deratoriai (dir. V. Natkevičius ir dr. J. Norkaitis) savo žvilgsnį bu-vo nukreipę į Jungt. Amerikos Valstybes, iš ten pakviesdami ke-turis profesorius, kurių trys Eu-ropoje tarp lietuvių dar nebuvo pasirodę su savo paskaitomis. Jeigu prie šių keturių dar pridė-tume pusiau bostoniškį dr. V. Va-syliūną ir atimtume neatvykusį dr. A. Greimą (iš Paryžiaus), tai Amerikos lietuviai profesoriai su-darė visą pusę paskaitininkų.

Kaip paprastai didesnį susibū-

rimai be įžangų neapsieina. Tai gi ir šią Studijų savaitę tokia įžanga iš vakaro pradėjo p-nia St. Baltus, supažindindama su Belgi-jos lietuviams. Kitą rytą mode-ratorius V. Natkevičius papasa-kojo trumpai Studijų savaitės istoriją, supažindino su atsiųstais gero linkinčiais raštais ir davė žodį sveikintojams. Tarp jų žy-miausias buvo visos PLB pirmi-ninkas V. Kamantas, kuris be pa-drašinio žodžių dar buvo atve-žęs ir dovanų. Po to pirmasis į darbą buvo įjungtas „amerikie-tis“ dr. Rimvydas Šilbajoris. Kal-bėdamas apie tai, kaip mūsų ra-šytojai prozininkai reikšė Lie-tuvoje 1968 — 1978 metais, pro-fesorius įsitikino, kad per minė-tą dešimtmetį jie visi, kad ir ne-sipriešindami viešai niveliuojan-čiam socialistinio realizmo spau-dimui, pajėgė pasireikšti indivi-dualiais savo veidais neva trimis srovėmis. Tai, atrodo, duoda vil-čių dar vaisingesnei atečiai.

Antras „amerikietis“ dr. Kęs-tutis Skrupskelis kalbėjo apie žmogų, kaip jis iš esmės atrodo marksistams (dirbanti ir šitaip save keičianti būtybė) ir kaip ji mato mūsų tremties filosofai dr. J. Girnius ir dr. A. Maceina, ku-riems žmogus yra stokojanti bū-tybė, besistengianti save papildyti kultūrine veikla ir vis dėlto pa-silieikanti atvira, reikalinga pa-galbos dėl blogio (mirties) grės-mės.

Trečiasis „amerikietis“ dr. Z. Rekašius, kalbėdamas apie lietu-vių spaudą išsivijoje, pirmiau-sia pažiūrėjo į lietuvių laikraš-čių paradoksalę būklę lietuvių kultūros istorijoje (vienas tų paradoksų — niekur negirdėtas Europoje spaudos draudimas). Savotiškas paradoksas iškyla lie-tuvių spaudoje Amerikoje. Nors kai kuriems laikraščiams matyti išsisėmimas ir netolimas galas, jie neketina reformuotis, kad iš-sigeltų. Tai girdint, darėsi liūdna. Bet apskritai visi svečiai profesoriai kalbėjo laisvai, kai kas tik elegantiškai, tik retkar-karčiais tepažvelgdami į raštą; todėl jų klausyti buvo miela.

Sukautvinės paskaitos

Kadangi šiemet sukanka 400 metų nuo Vilniaus universiteto pradžios, šią svarbią Lietuvos mokslo įstaigą rengėjai buvo už-simovę paminėti net trimis pa-skaitomis. Jų didžiąją dalį jie bu-vo pavedę dviem istorikam „ro-mėnams“ — dr. Povilui Rabi-kauskui ir dr. Povilui Jatuliui. Žvelgdamas į Vilniaus universi-to pradžią arba Vilniaus akade-miją iki jos ir jėzuitų ordino už-darymo 1773 m., jėzuitas pro-fesorius P. Rabikauskas gal dau-giausia pateikė mažai žinomų ir nežinomų faktų apie Akademi-ją, pabrėždamas jos tarptautinį pobūdį bei reikšmę, bet taip pat jos lietuvišką, kad ir besikeičian-tį branduolį. Apie Vilniaus uni-versitetą po II-o Pasaulinio karo kalbėjo žymusis lietuvių disiden-tas Tomas Venclova, kuris pats 1954 m. buvo tapęs studentu Vil-niaus universitete ir vienerius metus buvo pašalintas iš jo ry-šium su byla prieš studentų li-

(Nukelta į 2 psl.).

Lietuvių renginiai Vak. Europoje

(Atkelta iš 1 pal.).

teratūrinę antologiją „Kūryba“. Buvo įdomu išgirsti gyvus išpildytus apie to laiko Vilniaus universiteto veido keitimą ir apie studentų opozicijos pasirodymą per Vengrijos sukilimą 1956 m. Gal įdomiausia buvo sužinoti, kad rašytojas Justinas Marcinkevičius savo apysaką „Pušis, kuri juokėsi“ yra parašęs pagal saugumiečių policijos tardymo medžiagą.

Apie Adomą Varną jo 100 metų sukakties proga šiltai kalbėjo dailininkas *Alfonso Kriščiūnas*, kuris savo ir Vilniaus un-to pasakaitas buvo sugyvinęs paveikslais, o prof. dr. *Vytautas Vasylyūnas* taip pat A. Einšteino 100 metų nuo jo gimimo proga mėgino išaiškinti „profanams“ skirtus tarp specialiosios ir bendrosios reliatyvumo teorijos. Apie vokiečių teologą Karolį Rahnerį jo 75 metų sukakties proga kalbėjo kun. *Augustinas Rubikas*. Jis įdomiai išdėstė šio tarptautinio mato teologo pažiūras apie žmogų, kuris savo gėlmėmis yra atviras ne tik pasauliui, idėjoms, bet ir transcendencijai — Dievui. Su tom kun. A. Rubiko ir dr. K. Skrupskelio paskaitomis ir trilybė derinosi „šveicarietis“ kun. dr. *Jono Juračio* nesukaktuvinė paskaita apie žmogaus taurumo kilmę, sukėlusį gana gyvas diskusijas.

Vertinant šios savaitės paskaitas, galima tarti, kad jos visos buvo įdomios, visos buvo palydimos klausimais, tik pasilikti nevienai aišku, kodėl jos visos buvo humanistinės, kodėl nebuvo nė vienos sociologinės, nė politinės, kaip būdavo įprasta. Argi šiemet nebuvo sukakę 40 metų nuo Ribbentropo — Molotovo paktio ir II-jo pasaulinio karo?

Meninių priedų puošmenos

Lietuviškųjų studijų savaitės patrauklumu suteikia įvairūs meniniai priedai. Taip buvo ir ši kartą. Tik reikia apgalvoti, kad literatūrinis vakaras išėjo išblaskytas. Vieną vakarą savo kūrinius skaitė *Ichokas Meras* ir *Lydia Simkutė-Pocienė* (iš Australijos), o *Irena Naudžiūnaitė-Jorg* savo poeziją gavo skaityti prieš Bostono etnografinio ansamblio „Sodauto“ spektaklį, kuris savo gausiais dalyviais ir dainomis nustelbė grynai žodinę kūrybą. Ir pats „Sodauto“ nebuvo ryškus, nes savo vaidinimą ir dainas turėjo atlikti lygioje plotmėje su svetaine — nebuvo patalpos su scena. Bet už tai iki nuovargio menu, — tiesa, ne lietuviški, — buvo prisiskonieta ekskursijoje po Belgijos miestus.

Pirmiausia buvo aplankytas senasis Luvenas, kuris yra flamieškoje teritorijoje apie 30 km. nuo valoniškai prancūziško Naujojo Luveno. Senasis Luvenas, kur yra ne vienas lietuvių studijavęs teologija ar filosofija (flamiškai jis vadinasi Leuven) pasirodė esąs labai gražus. Nors nedaug jam buvo skirta laiko, tačiau vis tiek metėme žvilgsnį į jo katedrą, jo universitetinę biblioteką su bokštu, jo senąją gotiką rotušę, ir supratome kokią estetinį nuostolį turi pakelti tie studentai valonai, kuriuos flamai privertė išsikelti į laukus, į Louvain — la — Neuve. Tai kas, kad jiems pristatyta laboratorijų ir net Cyklotronas atomų mokslui supasti? Bet jie neturi ir niekada neturės tokio nuostabaus grožio paminklo, kokia yra žaisminioji rotušė Sename Luvene. Ją jau galima laikyti Vilniaus šventos Onos sesutės, arba bent grakščia tutele.

Mažai matėme Gentą ir jo senosios architektūros margus namus — paminklus, tačiau beveik iki valios atsigerėjome Brügės miestu. Gal ten antrą kartą reikės teturėti karpinių (dental-

les) fabrikėlis, bet už tai pirmos rūšies buvo viešoji aikštė, bažnyčios, muziejai. Nors tie muziejai nėra dideli, bet jie turi retos vertės kūrinių. Ypač ne vienas mūsų Studijų savaitės dalyvis nustebo, kai vienos bažnyčios altoriuje išvydo arba prisiminė užmirštą Michelangelo Bounarroti jaunystės kūrinių — baltą statulą Madonos su Kūdikiu. Tačiau ir šios retenybės neužteko. Norėdami mus visai priglūrinti Belgijos miestų turtingumu, Belgijos lietuviai pavakary mus dar nuvežė į sostinę Brukselį. Pasigrožė šio miesto nuostabią rotušę bei jos aikštę, dar išgirdome prof. Vyt. Vasylyūno išpildingą vargonų koncertą, kurį Sv. Mykolo gotikinėje katedroje klausėme ne vieni, bet su nemažu būriu belgų. Būtu buvę įdomu sužinoti, kaip jiems patiko šalia didingojo J. S. Bacho ir lietuvių Vyt. Barausko komplikuota „Gloria urbi“.

Po gražių Belgijos miestų kelionės rytojaus diena atrodė pilkoka, nes Naujasis Luvenas su savo neiline architektūra atrodė lyg kažin koks ištrėmimas į laukus. Tačiau šitokia nuotaika beteko gyventi tik pusantros dienos. Penktadienį po *vyskupo A. Deksnio* atlaikytų Sv. Mišių dalyviai pradėjo skirstytis su vilimi, kad kita vasara (kaip vakar buvo nutarta) vėl susitikis 27 Liet. studijų savaitėje Austrijos Insbruke rugpjūčio pirmoje pusėje (9 — 16 d.). Tuo tarpu ne vienas dar skubėjo į Koenigsteiną (Vak. Vokietijoje) bent pasisvečiuoti IV Jaunimo kongreso baigiamojoje daly.

Jaunimo kongreso talentų vakaras

Nors pašaliečiams nebuvo galima dalyvauti Jaunimo kongreso eigoje, vis tiek lietuvių jaunimo, išblaskyto po visą pasaulį, kūrybinės pastangos buvo įmanoma šiek tiek pamatyti dviejose renginiuose. Pirmiausia buvo galima aplankyti nedidelę (13 asmenų) dailės parodėlę, kurioje buvo keli tikri talentai, nors savo karikatūrų skaičiumi (iš amerikiečių politikos) dominavo L. Kojelis. Už parodėlę žymiai imponantiškesnis atrodė muzikos ir dainos talentų vakaras. Jis būtų galėjęs labiau nudžiuginti tiek patį jaunimą, tiek vyresnius tautiečius — svečius, jei daug ko nebūtų pražudę ne-sutvarkyti garsikalbiai. Nedaug ką pagelbėjo ir pranešėjos programos pakeitimuose.

Kad ir nebuvo galima tiksliai orientuotis programoje, vis dėlto talentų vakarą reikia pagirti trimis atžvilgiais. Pirmia, tarp pianino ir gitaros atlikėjų buvo taip pat tokių, kurie skambino savo pačių sukurtas kompozicijas. Pvz., viena studentė su gitarra be svetimų dainų dainavo ir savo pačios kompoziciją, sukurta specialiai šiam jaunimo kongresui. Antra, su gitarra atliekamos dainelės buvo saikingos ir grakščios, be to laukinio riksmo ir triukšmo, kurį dabar atrodo tokie madingi. Trečia, buvo gražiai įvestos ir išryškintos lietuviškos kanklės. Nors jos nelabai tinka didelės erdvės salei, tačiau *Mirgai Bankaitytei* grojant A. Mikulskio kompoziciją, jos kanklės skambėjo kaip sidabrinė arfa. Reikia dėkoti organizatoriams, kad į baigiamąsias Sv. Mišių pamaldas jie buvo pakvietę M. Bankaitytę. Be jos švelnių kanklių per Komunią ir prel. L. Tulabos patriotiško pamokslą tos pamaldos būtų atrodžiusios kaip eilinė lietuvių šventė. Kai kas dar pasigedo bent vienos giesmės iš Toronto „Volungių“. Ar jos per užbaigiamąsias pamaldas nebuvo bažnyčioje, ar jos nemokėjo nė vienos religinės giesmės? Galia... Bet šiais klausimais jau užkabiname dar vieną jaunimo

Albrecht Duerer (vokietis, 1471-1528)

Riteris, mirtis ir volinas

kongreso renginį, kuris programoje buvo pavadintas

IV PLJK uždarymo koncertas

Tai buvo vyresniojo jaunimo, beveik specialistų, mišrus koncertas. Jo pirmąją dalį pradėjo ir užbaigė „Volungės“ oktetas, sudainuodamas 12 lietuvių kompozitorių dainų. Šviesiai (gelsvai) apsirengusios ilgomis sukniomis 8 „volungės“ scenoje atrodė grakščiai. Protarpiais saikingai judėdamos, jos leido spresti, kad taiko į lengvą estrados dainą. Tik kilo klausimas: kodėl jų grakščios dainos beveik to paties stiliaus ir kodėl jų oktetą vadovė *Dalia Viskontienė* buvo per rimtai apsirengusi?

Koncerto pirmosios dalies vidury (tarp „Volungių“) pasirodė su solo dainomis, dr. R. Lampšaitės palydimas pianinu, daug kam pažįstamas *Richardas Daumoras*. Jis niekuo nenustebino, o greičiau nuliūdino: atrodė šiek tiek pavargęs, bet, svarbiausia, kartojo jau ne kartą girdėtas dainas, tartum nejausdamas, kad ir dainininkui reikia šiek tiek atsinaujinti.

Visai nauja atrodė antroji koncerto dalis, kurią atliko Bostono lietuvių etnografinis ansamblis „Sodauto“, suvaidinęs „Kaimo vestuves“. Geroje scenoje jis čia atrodė laisviau ir įdomiau negu Naujajame Luvene. Ansamblio dauguma buvo ne tik geri dainininkai, bet ir neblogi aktoriai. Ypač gerai skaitė kvieslio oraciją V. Dabrila. Vaidinimo valanda prabėgo nepastebimai. Abejonių kilo tik dėl dainų ir šokių. Trijų sutartinių atrodė per daug ir tik vienas rate-

lis — šokis visoms vestuvėms — per mažai. Argi kaimo vestuvės jaunimas nešokdavo? Be abejo, kad scena nėra gyvenimo tikrovė, betgi mes žiūrėjome etnografinio ansamblio. Suprantama, kad, į vestuvių vaidinimą įvedus 2 — 3 šokius, būtų gerokai apsunkinti dainininkai — vaidintojai. Tačiau be šokių vestuvės lieka lyg iškreiptos. Šitokia ro-dant svetimaudams, jos gali likti nesuprastos. Ir nežinia, kaip šis gražus ansamblis sumanytas atrodė lietuvių jaunimui, kuris mūsų kaimo vestuvių nėra matęs nė iš tolo?

Kongreso uždarymasis posėdis

Moderniškų papročių žinovams paliekančios spėstis apie jaunimo kongreso balių vienoje geriausių Frankfurto salių, reikia kelių žodžių pasakyti apie kongreso uždarymąjį posėdį. Jis buvo gražus, darnus. Buvo malonu matyti estradoje prie ilgo stalo susėdusius jaunimo sąjungos ir jos kongreso pareigūnus, o jų tarpe Europos lietuvių vyskupą A. Deksnį, Lietuvos diplomatus atstovavusį dr. Al. Gerutį, PLB pirmininką Vyt. Kamantą. Buvo gražu matyti jaunuosius darniai sutariant su „seniais“, bet dar maloniau buvo išgirsti, kad lietuvių jaunimas, pasklides po visą pasaulį, pakartojus savo pažadą dėtis prie Lietuvos laisvės atgavimo ir rūpintis lietuvių kultūra kaip lietuvių tautybės pagindu.

Džiaugiantis šitokiais bendrais pareiškimais, vis dėlto buvo pasigesta šokių tokių konkrečių. Sakysim, uždarymame posėdy būtų buvę įdomu sužinoti,

Santaros - Šviesos šių metų suvažiavimas

Dvidešimt šeštasis Santaros - Šviesos federacijos suvažiavimas įvyko įprastinėje vietoje (Tabor Farmoje, Sodas, Mich.), įprastiniu laiku (savaitėje po Darbo šventės, rugpjūtio 6 — 9 dienomis), su įprastinai turtinga programa, bei įprastiniu mažiau įprastinio pobūdžio svečių kalbėtoju, garsioju sovietiniu disidentu Aleksandru Ginzburgu šeštadienio pavakariu. Paviršutiniškai nuo daugelio kitų šis suvažiavimas skyrėsi nebent tematiniai stipriai ir porą taškų sukoncentruota programa ir logiškesniu paskaitų išdėstymu, ju nesugrūdant į sunkiai įmanomus laiko rėmus.

Suvažiavimas pradėtas ketvirtadienį po pietų Eglės Žygaitės paskaita apie „1529 metų Lietuvos statutą kaip etnografinį dokumentą“, kurią sekė Algis Mickūnas, šnekėjęs apie „Liberalizmą ir dabartines jo įtakas į žmogaus teisių supratimą“, plačiau supažindinęs su šandieniniu dešiniųjų intelektualų sąjūdžiu Prancūzijoje.

Po vakarienes mažoji salė jau vos betalpinio vis gausėjančius klausytojus Violetos Kelertienės pravestam supažindinimui su naujausia Lietuvos dailininkų kūryba skaidrėse, neseniai atsiųžtose iš Vilniaus, kur ji kelis mėnesius rinko medžiagą moksliniam darbui. Gaila, kad įdomia demonstracija teko vos įpusėjus nutraukti, perdegus vienai projektoriaus lemputei... Vakara užbaigė čia viešis jaunas Lietuvos muzikas Feliksas Bajoras, aptardamas naująją tenykštę muzikantę kūrybą ir ją demonstruodamas magnetofono juostoje. Klausytojai turėjo progos išgirsti porą ilgesnių F. Bajoro ir B. Kutavičiaus kūrinių.

Ankstytą penktadienio rytą Leono Sabaliūno įdomiai pravestas pašnekės su Vincu Rasteniu (apie jo darbą su nepriklausomos Lietuvos vyriausybe), paromė, jog reikia įsikeltis erdvesnių patalpų ir antrajai priešpiečio paskaitai — Kazio Almeno „Kvan-tifikuotos rizikos problemos demokratiniame santvarkoje“ — teko keltis į didžiąją salę — „daržinę“. Kaip ir reikėjo laukti, K. Almenas, karštas atominės energijos propaguotojas, ir ši sykį įrodinėjęs šios energijos praktišką sau-

gumą, susilaukė kietokos opozicijos (Z. Reikšius, A. Gureckas) ir tik pietų varpas išgelbėjo nuo „kraujo praliejimo“...

Visa penktadienio popietė buvo pašvęsta literatūrinei kritikai. V. Kelertienė, svarsčiusi „LITERATORO LANKŲ“ kritiką šandieniniu žvilgsniu“ ir paskaitos pradžioje pasitačiusi, sau klausimą: ar pasireiškiamai šiame žurnale reprezentavo išėjijos kritikos aukso amžių, ar maistaujantio jaunolio pasipardymą? Tiesioginio atsakymo nedavė, nors teisybė, atrodo, matė kažkur apie vidurį, taigi pripažindama, jog toji lankininkų kritika nuo penkiasdešimtyjų metų kritikos Amerikoje ne taip jau baisiai skyrėsi... Alina Staknienė, apžvelgusi literatūros kritiką šandieninėje Lietuvoje, priėjo išvados, kad jos lygis gana aukštas, kad ji turi gerą vardą Sovietų Sąjungoje, tačiau padėtis nesanti lengva, ir iš esmės toji kritika vis dar sekanti menui iš paskos... Simpoziume pavadintame „Nuo idėjos iki teksto: lietuvių kritikos nenuėmėtas kelias“, kurį pravedė Rimvydas Šilbajoris, šalia minėtų paskaitininkų dalyvavo ir Ilona Maziliauskienė, kuri savo paskaitą apie Romuladą Lančauską kūrybą skaitė šeštadienio popiečio programoje.

Penktadienio vakarą užpildė itin įdomus dailininkės Aleksandros Kašubienės pašnekės apie erdves skulptūrą, gausiai pailiustruotas jos darbas skaidrėse, o taipgi dail. Vidos Kristalaitės pravestas pasikalbėjimas su iš Paryžiaus atvykusiu dail. Pranu Gaillumi, kurio darbu paroda ten pat ir buvo atidaryta.

Vincas Trumpos šeštadienio rytą skaitytoji paskaita „Laisvės našta“ buvo paskutinė iš ciklo (prieš tai — A. Micūnas, K. Almenas) nagrinėjantio laisvės problemą įvairiuose praktiškose aspektuose. Jas lyg ir susumavo Vytauto Kavolio pravestas pašnekės „Laisvė šiandien: naujos problemos ir kintančios perspektyvos“ su A. Gurecku, J. Smulkščiu, A. Mickūnu ir K. Almenu. Plačiau prasme šiai temai skirtas ir pasikalbėjimas su Aleksandru Ginzburgu, didžiąja dalimi svečiais atsakinėjant ir publikos pateikiamus klausimus,

juos ir atsakymus Aušrai Juraičiai verčiant iš rusų kalbos. Jo klausėsi ir triukšmingas ovacijas kėlė (jei kai kuriais atakymais murmėjimu ir parodydama ne visiška pasitenkinimą) sausakimšai didžiąją salę užpildžiusi publika...

Pilną salę sutraukė ir šeštadienis literatūros vakaras, skirtas prieš 15 metų tragiškai auto katastrofoje žuvusiui poetui Algimantui Mackui pagerbti. Jame gyvojo poeto prisiminimai, jo poezijos sukeltais įspūdziais ir jame dedikuotais savosios kūrybos eilėraščiais su publika dalinosi Zilvė Bilaišytė ir Jurgis Blekaitis... Trumpą žodį tarė ir rašytojas Liudas Dovydenas.

Nerija Linkevičiūtė baigiamajame recitalyje solo padainavo V. Marijošius V. Klovas, F. Bajoro ir D. Lapinsko kūrinius, gi Bernardas Prapuolenis — F. Bajoro šėšių dainų ciklą „Karnavalas“, atlikta pirmą kartą. Abu solistai dar padainavo keletą D. Lapinsko parašytų duetų. Pats lapins akompanavęs kompozitorius Darius Lapinskas, kaip ir Feliksas Bajoras, buvo publikos įvertinti karštomis ir ilgomis ovacijomis taipgi ir ju kūrinius su išjautimu ir jaunatviška energija atlikę solistai, turėję padainuoti dar keletą dainų „virš programos“...

Suvažiavimas užbaigtas sekmadienį Vincu Rasteniu paskaita „Tauta—aplinkos ugdyta žmonių bendruomenė“, vasarvietės savininko Valdo Adamkaus įprastinio viltingu žodžiu ir tautos himnu.

Šalia įprastinių nuolatinių šių suvažiavimų lankytojų, kasmet atvykstančių čia pasisemti dvasinės stiprybės, buvo matyti nemažas skaičius ir naujų jaunų veidų, neįėjusių žadančių atel-ties viltis... (ta)

Nauji leidiniai

● LITUANUS, Volume 25, Number 3, Fall 1979. Lithuanian Quarterly Journal of Arts and Sciences. Šio numerio redaktorius — Jonas Zdanys. Lituanus administruoja Jonas Kucėnas. Žurnalo redakcijos ir administracijos adresas: Lituanus, 6621 S. Troy, Chicago, IL 60629. Metinė prenumerata — 10, bibliotekoms ir įstaigoms — 15 dol.

Naujas Lituanus numeris skirtas beveik išimtinai grožinei literatūrai. Su poetu Tomu Venclova skaitytojus supažindina redaktorius Jonas Zdanys, duodamas ir dešimties eilėraščių vertimus. Spausdinamas Arthur'o Miller'io laiškas partijos sekretoriui Griškevičiui ryškum su Tomo Venclovos pastangomis išvystyti užsienim. Aleksis Rannitas prisimena susitikimą su Tomo tėvu Antanu Venclova pasitūrinėmis nepriklausomybės dienomis Taline ir susitikimą su jo sūnumi Tomu dabar Yale universitete. Spausdinamas Kazio Bradūno pasikalbėjimas su Tomu Venclova ryškum, su PEN klubo suvažiavimu. Ilgiau stabtelėjama ir prie antro poeto — Henriko Radausko. Apie jį ir jo kūrybą rašo Jurgis Blekaitis. Duodama vieno Radausko eilėraščių vertimas (Jonas Zdanys), bibliografija raštų anglų kalba apie Radauską ir išverstųjų anglų kalba Radausko eilėraščių. Recenzuojamos knygos: Aleksis Rannit „Donum Estin-cum“ (Jonas Zdanys) ir Simas Kudirkas ir Larry Elchel „For Those Still At Sea: The Defection of a Lithuanian Sailor“ (Antanas J. Van Reenan). Dėl šio skirto puslapiuose dėmesys kreipiamas į dailininkės Elenos Urbaitės kūrybą.

Bostono etnografinis ansamblis atlieka šovietiškas vestuves Jaunimo kongreso uždarymo programoje.

Nuotr. Lina Molienė

Iš rumunų poezijos

TUDOR ARGHEZI

SANO SKAUSMAS

Mano penktadienio skausmas sekmadienio naktelėje,
jį labiausiai jaučiu, kada varpas
sugudžia bažnyčioje.
Aš apgalvau ir piktines savitės
dienomis. Metal yra užfiksavęs laiką. Hango.
Užgesimas praėjusio valanda mano šaukio
ir nėra kaip išlikti iš tos valandos
tarp pokalio ir dūmų.
Vis dar tebemyliu laiką,
nes atrodo, jog yra mano
tik bažnyčioje, tik draugijoje.
Esi dūvyris? Esi baivys?
Žmogau, velkamas kaip senas skuduras,
iš septynių sagų tau beliko penkis.
Dvi dingo,
viena tarp uolų,
kita nukrito į slėnį.
Klausyk... Krenta į amilybę.

PSALME

Kaip pasakų karalaitis, įdomas ant vėjo žirgo,
Aš keliauju po laukus ir miškus,
bet, pasiekęs tarpeklių sužalotus kalnus,
įstikinau, jog negaliu kopti į jų viršūnes.
Nakties skaislumė, kai didžiulės, akies žvaigždės
mano šaukio, bedugnės irgi mano trunka.
Aš pasirinkau ilgiausią kelią per dykumas,
bent ant jokio tako negalėjau Tave suikti.
Aš Tave vijau, poezija, žodžiais ir skiemėnima,
Aš Tave tykojau klupsčiom ir šilnodamas,
mano vergiškumas ir nuolankumas, tikėjau,
gallaučiai pažadins Tavo man pasigallėjimą.
Per visą gyvenimą aš mėginu Tave pagauti pasikalbėd,
Tačiau Tu visada slypėsi, vos aš tik pasirodau.
Kai grabinėjau prie Tavo slenksčio, išnubūdėdama šilną malę,
aš terandu tik užrakius, velkies ir grandines.
Širdies dūlių kibių, aš noriu sumalkinti jas,
bet aš matau, kad man pirmia reikėtų užkandyt Tave.

OCTAVIAN GOGA

BE TĖVYNĖS

Aš esu žmogus be tėvynės,
Vėjo nešamas ugnies grūdais,
Vergas, vienas išrinktas iš pančių,
Nesilaimingiausias pasaulio.
Aš esu naujo tikėjimo žmogus,
Vargšas pamirštas, žvaigždės apakintas,
Kuris seniai keliauja, nerodamas jam atstoti
Savo šalies pasakus.
Aš esu paskutinis
Iš per tikslantmetį pralietų elnių;
Aš esu svajonė, atsimintanti
Nalidžių širdyse.
Aš esu keliaujantis prie kalnų
Babalių vietovė.
Iš mirštančio pasaulio.
Aš esu paskutinis šaukimas.
Aš esu vertingas atodūsis
Tuo, mano laime ant kalvos.
Aš esu kranuje išmirkęs šaukimas
Mano Tėvynės naktį.
Aš esu melas ir neapykantos pastatinyja,
Kažkas, kas svajoja apie laimėjimą,
Iš burnoje aš nešiojau prakaitus,
Paveldėjus iš mano senelių.
Aš esu atskiras nuo kapų
Iš nuo drėgnų bei šaltų kriūčių,
Kur buvę atsimintai
Prie amilios svajonės.
Iš esu tuo šurpuliu, žudenčiu
Tuo, kurio tik savo broliams,
Aš apverčiu prie kiekvieno durų
Uždarstę mirusiuoju skausmu.
Standėn aš jaučiu naktį nusileidžiant
Ant mano praėjusio ryto,
Mano dainų įspėjant
Iš smilgos tylos drėgnę.
Aptakytas purvu ir pašalpos,
Aš esu naktis neu įliū tarpų;
Nuo vargas tam, kuris, praradęs savo keli,
Turį jį prašinėti iš jėgų.

EMIL ISAC

NAARIPO ŽMONA

Septynių žvakės degė švityryje,
bet vis androjo nematyti žvejo.
Jūra staugia, juodindama balus namus,
sutrailkity žvėim pakroktos uolos.
Naaripo žmona,
sutarstyta plaukais, piltančiom rankom,
klyčia naktį: "Diove Motin, leisk jam grįžti namat
Jei jis danguje, nusiok man jį čia,
jei vieta — būti su manim, prie krėklų"
oai žvejai krūpijoja iš slauto, belikrėdant į jūrą
ir į pamišusių motorį
Valikis rankom pridengia liepam žvakę,
dugančių po gipso Diove Motin.
Lietus žvilgsniai kaip žvėims kastytų apgyje.
Mirusioji juokiasi po vėliną ir žemę drėgnę;
bangos nola naujas balas slėis į jūros dugną;
stebai lėta, virvės įtartinia, paskūdas storus kvapas.
Naaripo žmona skria; j
j svaide akmuo į jūrą, jos motų akmuo.
Ji nuo kritėlis nuplėšia kryžį, jos kryžį ir valką.
Ji apmėdo kraną, jos malėto kraną.
O jūra šlėta, senoji, Naaripo jūra,
kurčia kaip senas amilus, kaip sumergę, pilna dūpianio slėto.
Naaripo žmona palovė klykti ir grūdi.
Ji glūdi mūšio vandenys,
akmuo skirio sugrūdinčias į jūros dugną,
ir ten jos širdis skambina žemės varpą: varpas gaudžia ligai.

Constantin Brancusi (rumunas, 1876-1957)

Malda (bronzos)

Atsidaro didieji vartai; ji mato savo vyrą,
lūjauj tarp vėjų, aldažų su Laiku.

Ir šį rytą, kai žvaigždės užgeso
ir vandenys nurimo, valkai išėjo į mokyklą.
Randama roit pilduravo netoli pakrantės;
širdi kaip aukas, kvėpuojanti kaip motoris,
aromatika kaip pavasaris, graži kaip mūdėmė.
Bet niekas negalėjo palmiti tos roitės.
Ji plovė viri bangų, ir žvejai, ją matydami plevenant, žegnojosi.
Medžioklės pakuje į pakrantę, ir Naaripo žmona
pilduravo roitę, randama tarp kregždžių.

MIHAIL BENIUC

JEI TU MANEŠ NEMYLI

Jei tu maneš nemylai,
Aš esu Farasmas,
Mūsų savo kurtosmę,
Randamosis jūros prarytą.
Jei tu maneš nemylai,
Aš esu Šifras,
Tolydžio ritas savo uolų
Ilgai kalas,
Kad kiekvieną kartą ji nukriūtų.
Jei tu maneš nemylai,
Aš esu Tantalas,
Amilant šitruipės vandens,
Kuris metolėta nuo jo liūpų.
Jei tu maneš nemylai,
Aš esu Odisejas,
Kuris Penelopė nelaukia,
Amdama ir vėl ardydama motės drėbę.
Aš esu Orifėjas
Be Euridikos.
Jei tu maneš nemylai,
Bent pagatėk mane
Ir leisk man pasilikti tavo širdies pragare
Per amžių amžius.

GHEORGHE BACOVIA

PAVASARIO NERVAI

Pavasariu,
Kvapi tapyba ir violetinis laidimas;
Vitrines naujo posto elitrailis;
Miesto girdimi valso atodūsis.
Tai naujas svajonė ir galiosmų pavasaris...
Ilgas atbulimas virpa ir šnabdis aplink,
Vias yra šviesa ir karšta saulė.
Dirbuvės kieme libylikai darbininkė
Žveigia į lydrą horizontą.
Tai naujas pavasaris senoms skausmams...
Užkūnui jau pastėlis į laukus,
Jaučiamo drėgnat šmę ir tolydžio krūpijojant;
Būs vieto, kaip kad viand turimas;
Bet ir vėl visą palieka laukimas ir apėjimas.
O, kada gi pagaliau aš galėsiu apdailuoti kitus pavasarius!

LUCIAN BLAGA

KALNAI, DUOKITE MAN KŪNĄ

Trumpalaikis kūnas, aš teturiu tik tave;
šilumą,
aš suvaldėnuoju tavę randomam ar baltem giliam,
nes tavo pėsi rėmai
vor skūri balotai slėis,
aurį aš naktįjau savy.

Jis, kalnai,
jūra,
dūkio man kūną,
dūkio man kūną, ligi vieno mano pamilimos
grūdo.
Paklęgi šmę, bėk mano komandą,
bėk kritimo šil laukais širdies,
bėk amilais nuo audros, kuri plaka mane,
trūkinas mano mano užkūpytums.
O! Tada vienu pamanyje
je ligis mano dūktis žmogus,
sėdi vyru aš tapau,
šviesoji žemė!

Naujoji rumunų poezija

P. GAUCYS

Ligi šiol mažai kas domėjos
rumunų poezija netgi ir Vakarų
pasaulyje, turinčiam ilgamečių
tradicinių ryšių su Rumunija.
Tad nenuostabu, kad ir mūsų
se apie ją nieko nežinoma. Gal-
būt ir ne visi literatai žino, kad
dadaizmo judėjimo pradininku
buvo rumunas Tristanas Tzara,
kad Pinait Istrati, Virgil
Gheorgiu, Vintila Horia buvo
rumunų, savo romanais pagar-
sėje ne tik Prancūzijoje, bet
ir visam pasaulyje, o E. Ionescu
savo absurdo teatru dabar irgi
visur žinomas ir jo veikalai vi-
sur statomi.

Bet rumunai yra taipgi tikra
poetų tauta. Jie turi didelį ir gra-
žų folklorą — savo liaudies dai-
nas, ilgesiu, liūdesiu ir skausmin-
gumu labai panašias į mūsų. Jas
net vadina panašiai kaip ir mes
doina ir labiausiai mėgsta jas
dainuoti, būdami vienvėjeje.

Cia apžvelgiama ne visa rumu-
nų poezija, o tik naujoji, dabarti-
nė. Rumunų poezijos tėvu lai-
komas Mihail Eminescu (1850-
1889). Jis įvykdė pirmą ir gilia

pasaulinės kultūros ir rumunų
tautinės dvasios sintezę. Kiekvie-
nas rumunų poetas ir rašytojas
prisipažįsta, jog esąs jam skolin-
gas; jį kritikuoti laikoma kone
šventvagyste. Naujaisiais laikais
tik Argezi (1880-1967) jam pri-
lygo savo poezijos reikšmę ir to-
bulumą. Jo gyvenimas apima vi-
są dabartinę rumunų literatūrą,
nes jis buvo poetas, romanistas,
kritikas, žurnalistas ir filosofas.

Svarbiausiu Argezi įnašu į
rumunų literatūrą laikoma ru-
muno asmenybės meniškas išsa-
kymas. Toji asmenybė yra sudė-
tinga šalyje, esančioje Vakarų ir
Rytų sankryžoje. Per du tūkstan-
čius metų kariai mindė Valakijos
ir Moldavijos lygumas, bežgyuo-
dami į Vakarus ar į Rytus. Nuo
romėnų iki turkų, daugelis jų ke-
liautojų čia apsigyveno. Romė-
nai įsikūrė Dakijoje ir kraš-
tui davė savo kalbą, ligi šiol te-
belaikomą artimiausia ir vyriaus-
ia lotynų kalbos seserimi. Kal-
botyros filosofai tvirtina, kad
kalba tai kultūra. Galbūt tik
rumunų kalbos dėka išliko toji
kultūra ir civilizacija per turkų
ir musulmonų okupacijos šimt-
mečius. Argezi buvo susizvėjęs
tuo išlikimu. Jis matė du prie-
tarinus rumuno būdo bruožus.
Vienas buvo polinkis greitai su-
pykti, veikti, reaguoti. Kitas —
kantrus, beveik stiškas susitai-
kymas su likimu. Abu bruožai
labai rumuniški ir plinutiniškai
jaugė ir rumuno asmenybę. Ro-
mėnai nukariavo Dakiją, bet, kaip
Ovidijas (ištremitas į Juodosios
jūros pakrantes) pažymėjo, ro-
mėnai negalėjo nugalėti krašto
moterų, kurios ištekėdavo už
centurionų ir už paprastų karių.
"Vienu ar kitu būdu, — sako
Ovidijas — vyras, čia atvykęs,
yra skirtas ir čia mirti, ir jis čia
miršta laimingas, netgi prieš sa-
vo valią".

Argezi kūryba sulieja vyrų
ką ir moterišką pradus, veiklų
ir pasyvų, veržlių miestų visuo-
menę ir šilus, kenčiančius lau-
kus. Kitas didelis jo nuopelnas
buvo jo reikalavimas, kad rašy-
tojai vengtų pagundos užsidaryti
savyje ir nemuoliti nuo Europos
kultūros didžiųjų srovių. Jis no-
rėjo, kad kiekvienas rašytojas ar
poetas turėtų savo kūrinį verti-
mą programą, nes jis tikėjo, kad
gilus užsienio literatūrinis rū-
pesčių pažinimas praturtina
kūrėjo asmenybę ir kad toks pa-
žinimas atbaigia kūrėjo savo pe-
ties kalbos supratimą ir jos įsis-
moninimą. Dabartinis metu Ru-
munijoje yra daugiausia rašytojų
ir poetų, gerai mokančių svei-
mas kalbas, kaip jokioje kitoje pa-
saulio šalyje. Dabartinė rumunų
literatūros vertimų programa y-
ra plačiausio masto Europoje.
Rumunų rašytojai, baigę moks-
lus namie, vyksta į Paryžių „kul-
tūriškai apsilūfuoti".

Šio šimtmečio pradžioje išliko
poetai Octavian Goga (1881-
1938) ir Emil Isac (1889-1955),
abu gimę Transilvanijoje, tada
Austrovengrijos valdomoje, ir
kovoje už jos išlaisvinimą. Po
I-o pasaul. karo ir Transilvani-
jos įjungimo į Rumuniją, reiki-
si stiprios pastangos visą tautą
suvesti į sąlytį su menais. Tuo
metu buvo aktyviausi Lucian
Blaga ir Ion Barbu, abu gimę
1895 ir mirę 1963m. Bet jie buvo
labai skirtingi. Blaga galvojo,
kad stiprus tautinis teatras bū-
sias poezijai židiniu. Tuo gi tar-
pu I. Barbu atstovavo uždarai
poezijai. Anot jo, visa tą reikia at-
kleisti savo dvasioje, panašiai
kaip vandenys atsispindi dan-
gus. Modernumas taip pat
ryškūs ir kitose poetuose, kaip
jau minėtas E. Isac, Ilarie Vo-
ronca (1903 - 1945). Gheorghe
(Nukalta į 4 pusl.)

Nes, kai esu mylimas,
Aš įkapsiu į dangų, aš pakelsiu į padangę
visas jūras,
kaip laukines, banguojančias rankas,
pasiekiančias dangų,
ištempdamas jas,
sulaikydamas jų formas,
kad pabučiuotų spindinčias žvaigždes.

Nes, kaip ligai aš būsiu nekenciamas,
aš sudaužysiu po savo akmenėliu kojom
visas beklaidžiuojančias
vargės saules,
ir gal aš šypsojuosi!

Bet, trumpalaikis kūnas, tuo tarpu aš teturiu tik tave.

MARIN SORESCU

SEKSPYRAS

Sekspyras sukūrė pasaulį per septynias dienas.
Pirmą sukūrė dangų, kalbus ir dvasios negeroves.
Antrą — upes, jūras, vandenynus ir kitus jausmus
ir davė juos Hamletui, Cezariui, Antoniui, Kleopatrai ir Ofelijai.
Otelui ir dar kitiems,
kaip palikimą jiems ir tiems, kurie vėliau gims.
Trečią dieną pašaukė žmones,
nurdamas parodyti malonumus:
laime, meile, neviltį,
pavydiavimo malonumą, garbę ir daugelį kitų,
ligi pagaliau visi išsibaigė.
Tada atėjo keli pavėlavę personažai.
Kūrėjas juos užjuokiamai paglostė,
sakydamas, kad visa, ką gali padaryti,
tai parašyti literatūrinę kritiką,
numeigiančią jo kūrinį.
Ketvirtą ir penktą dienas sukūrė juką,
atpalaidavo komikas,
kad sugalvotų šokius,
ir paliko karalius ir imperatorius
bei kitus nelaiminguosius likimams.
Šeštą dieną išsprendė kai kurias administracines problemas:
sugalvojo andrą
ir išmokė karalių Lyrą
užsėdėti šlaundę kartą.
Dar buvo likę keli pasaulio sukūrimo fragmentai,
ir padarė Ričardą Trečiąjį.
Septintą dieną žūrėjo, ar dar beliko kas padaryti.
Teatrų direktoriai jau padengė žemę skelbimais,
ir Sekspyras galvojo, kad, būdamas taip pavargęs,
buvo vertas pamatyti spektaklį.
Tačiau pirmą, nelaimingai išsėmęs,
trumpam laikui pasimirė.

Išvertė P. Gaucys

Nicolae Grigorescu (rumunas, 1880-1967)

Kelmo margutis (aliejus)

Azorinas lietuviškai

JURGIS GLIAUDA

Azorin, PIRMASIS STEBUKLAS. Vertė Povilas Gaučys. Išeidė "Rūta". 1979 m. Chicagoje. Kalbą žiūrėjo Pranas Razminas. Spaudė M. Morikūno spaustuve Chicagoje. Viršeliu piešė Vytautas O. Virkau. Knyga 200 psl., kaina — 5 dol., gaunama "Drauge".

Keli kulkūs skelbimėliai rodo didelį mūsų knygos leidyklos įvyktį. Lietuvių kalboje pasirodė stambiausiojo ispanų novelisto Jose Martines Ruize, kurį literatūrinis pasaulis žino slapyvardžiu — Azorin — novelių knyga.

Tas novelių rinkinys pavadinamas vienos rinkinio novelės vardu "Pirmasis stebuklas". Novelių parinkimas rodo vertėjo norą parodyti visą Azoriną, jo ilgos novelistinės karjeros raidę, nuo 1897 iki 1956 metų. Nėgyvenė ispanų kalbos krasuose lietuviui, be abejo, susidomės ispanų novelės meistro menu. Azorin mirė 1967 metais, bet kaip jau įprasta, jo genijus liko ir liks neišnykęs. Pakartotinis jo knygų laidos ir vertimų gausia liudija Azorino nemirtingą talentą jausti, suprasti ir dėstyti.

Knygoje įdėtas dailininko Taulerio nupieštas Azorino portretas. Vertėjas, Povilas Gaučys, dešimties puslapių įvade išsamiai aptarė Azorino meno pobūdį, jo vietą ispanų literatūroje, jo keliai į pasaulinę literatūrą.

Povilas Gaučys, nuostabaus kalibro vertėjas iš ispanų kalbos. Periodikoje grožinės ispanų kalba rašančiais poetais — tiek daug jis išvertė jų eilių! Knygų rinkinioje Povilo Gaučio verstos knygos: stambus Lotynų Amerikos rašytojų novelių rinkinys "Pietų Kryžiaus padangėje" (1953) m., Riveros "Amazonės džunglėse" (1974), M. Unamuno "Vienos aistros istorija". Visas šias knygas, palaimingo pripuolamumo dėka, ir man teko recenzuoti. Ir visad lydydė recenzentų gaisrus į naują "terra incognita" įžengimo smalsumas. Šias knygas galima skaityti (mūsų sąlygomis) rusų ir anglų kalba. Tačiau kokio ta šviežiena lietuviškos knygos viršeliuose!

Salia savo gausiausių pasaulinės politikos apžvalginių straipsnių, Povilas Gaučys duoda precizišką Lotynų Amerikos ir Ispanijos poetų vertimų. 1962 metais "Draugo" atkarpoje ėjo jo išverstas R. Gallegos romanas "Laukinė moteris". Povilas Gaučys yra tikras ispaniškai kalbančiųjų kraštų literatūros ambasadorius lietuvių iššivijęs spaudoje. O kad mūsų literatūra turėtų tokių ambasadorių latvių, estų, na ir kitų kalbų spaudoje!

"Pirmojo stebuklo" įvade Povilas Gaučys sutelkė daug dummų apie Azoriną, jo novelistikos meną, vietą ispaniškai rašomos literatūros aruodoje. Ir apie ispaniškos novelės savaimingumą.

Azorino reikšmė ispanams neišpasakytai didelė — jis atnešė ispanų rašytojams naujas pažinimas ir novelės rašymo būdą, naujas novelės žanro definicijas. Šitai, sekant visai palaidai Povilo Gaučio išverstas Lotynų Amerikos rašytojų novelės "Pietų Kryžiaus padangėje" antologijoje, nesunku susekti. Istorinė Azorino rolė pasaulinės novelės kaitoje yra naujų tonų, naujų koloritų įvedimas į novelės žanrą, tarytum novelės transformavimas į naują žanrą.

Paradoksiškai tarūs: novelėje Azorin užmiršo vyksmo dinamiką, epilogą sprogsma. Siužeto dinamizmą adoruodami, prancūzai pasiekė šio žanro ir vaizdavimo metodo virtuoziskumą. Azorinas

pakeitė sceniškas novelės traktavimo dekoracijas. Akcija dingo. Jos vietoje — melancholiškas susitikimas su spalvų niuansais, su niekad iki krizės neišsiskęjančiomis gana slogiomis nuotaikomis. Tai niuansų, pustonių, bailaus apnaudo, neišsakymų ir tylaus liūdesio pasaulis. Švelnūs ir pasyvūs personažai užpildo novelių turinį. Žmonių siekiai — miraziniai. Novelės bendroji nuotaika eina liūdno arba giliai atsiprašančio šypsno ženklu.

Azorinas perleido ispanų visuomenės ekstraktą per savo meninę ir filosofinę prizmę. Didieji rašytojai turi prabangią privilegiją kurtis savo visuomenę savo kūryboje, visiškai atmetant tikrovę. Taip Maupassant'o išitas masyvas suformavo jo žmonių valstybę. Čechovas sukūrė išitą valstybę jo "atliekamų" žmonių. Krėvė dovanojo istorijai jo kaimiečių gyvenvietes. Povilas Gaučys, parinkdamas įvairių siužetų, istoriškai ir geografiškai taip įvairių, parodė, kad Azorino novelių laikas ir terenas neįveikia. Tai yra jo, Azorino, tipai — ir šešioliktojo amžiaus Hidalgo, ir nūdienis Sarrio, ir visi poetai, gydytojai, keliautojai, ekscentriškos kunigaikštienės ir tolimo Miguelio Cervanteso amžininkai. Visi jie egzistuoja blizgių spalvų peizaže, galima drąsiai tarti — nepažindami tos ti-

Ispanija: Sevilijos katedros fragmentas.

Nuotr. N. Kulpačienės

pingos, vulgarios, "karmeniškos" Biliūno, mes praradome kondensuotos novelės skonį. Pastaruoju metu mūsų novelės išitsta ir atkarpų atkarpas: ilgos, palaidos, tikri žodžių potvyniai. "Pirmasis stebuklas" gali turėti naudingą poveikį ir tam lietuviui rašytojui, kuris imsis novelės žanro. Išibėgėjimas į epilogą, į staigmeniskumą privalo būti žaibiškas. Šitą "žaižą" Azorinas pateikia skaitytojui maslaus, melancholiško šydo pridengta.

Azorinas parašė daugiau kaip 400 novelių. Jose absoliuti stoka brutalumo, nėra griežtų psichinių profilių, nėra akcijos. Ir netgi retai tylus apmaudingumas pernaudinga. Atvirai tarus, po Jono

Biliūno, mes praradome kondensuotos novelės skonį. Pastaruoju metu mūsų novelės išitsta ir atkarpų atkarpas: ilgos, palaidos, tikri žodžių potvyniai. "Pirmasis stebuklas" gali turėti naudingą poveikį ir tam lietuviui rašytojui, kuris imsis novelės žanro. Išibėgėjimas į epilogą, į staigmeniskumą privalo būti žaibiškas. Šitą "žaižą" Azorinas pateikia skaitytojui maslaus, melancholiško šydo pridengta.

Azorinas parašė daugiau kaip 400 novelių. Jose absoliuti stoka brutalumo, nėra griežtų psichinių profilių, nėra akcijos. Ir netgi retai tylus apmaudingumas pernaudinga. Atvirai tarus, po Jono

kambario grindimis yra skausmingesnis už fanfaromis deklaruojamas aistras, už vulgarus paveldo ar keršto išgyvenimus. Azorino novelės yra psichinių būsenų eiseną. Tai kamerinės muzikos stichija, kur audros ir forte neturi sau vietos.

Jautrus kasdienybės apmąstytas ispanų rašytojas Azorin (Jose Martinez Ruiz) su savo "Pirmuoju stebuklu" yra didelis svečias mūsų knygų lentynoje. Ir ne tik išieviškuoju mastu — ši knyga gali būti importuota ir ok. Lietuvon, jeigu...

jeigu literatūrinės upės pakeis savo tekėjimo kryptį. Ne kitaip, retai tylus apmaudingumas pernaudinga. Atvirai tarus, po Jono

Impresionistinė Antano Lipskio paroda Chicagoj

Jeigu lietuviškojo kultūrinio gyvenimo raidoje turėjome visai gerų rašytojų gydytojų, kaip Vincas Pietaris, Vincas Kudirka, kodėl dabar negalėtume turėti ir gydytojų dailininkų. Tokių, sakytum, dvigubinių gyvenimo takų ir mūsųose, ir kitose tautose kiek tik nori. Va, ir Čiurlionis pirmiausia turėjo, atrodė, būti muzikas, nes šioje srityje įsigijo rimtą, konservatorinį pasiruošimą, o vėliau, pradėjęs tapyti kaip mėgėjas, ir be dailės akademijų baigimo tapo labiausiai pasaulyje žinomu mūsų dailininku. Jau taipgi modernių laikų prancūzų meno genijus Paul Gauguin'as, kurį laiką buvo vien puikių piniginių opera-

cijų bankininkas, bet, ėmęs tapyti, laimėjo jokiais pinigais ne nupirkamą vietą žmonijos istorijoje. Tiksliai vieną dalyką čia reikėtų įsidėmėti: literatūra, muzika ir dailė yra žiauriai negailetingos. Jas kuriantis žmogus turi visas joms pasiaukoti, sakytum, su kūnu ir "dūšia". Jeigu kas nori prisiekninti tik laisvalaikio žaidimui, tik laiko "užmūšimui", tik trečiam patiekalui po visko, nieko vardan jų neišsitaikdama ir neprarasdama, visos jos trys tokiam meilikautojui tampa žiauriai kerštingos. Dažniausiai tada anų prisieknėlių ir menų pretenduojančius darbus užantspaudoja prasto mėgo antspaudas ir tiek.

Gydytojo Antano Lipskio tapybos ir skulptūros paroda šiuo metu vyksta Balzeko Lietuvių kultūros muziejaus galerijoje, 4012 Archer Ave., Chicagoj. Paroda uždaroma spalio 9 d. Galima lankytis visas septynias savaites dienas nuo 1 val. popiet iki 4 val.

Parodoje randame 25 eksponatus. Tai vis tapyba ir kelios skulptūrėlės. Patalpos tokiai kammerinei parodai labai palankios. Ekspонатų išdėstymas pasigėrėtinas, apžietimas jaukus ir tikslus.

Pačiose Antano Lipskio tapybose regime labai šiltą spalvos pajautimą, vienur daugiau paslėptus, kitur labiau išryškintus švelniai saloniškus potėpius. Tik ne visur visa tai susiklostė į konstruktyvią kompoziciją. Daiktai ir gėlių puokštės ne visur susikabina į vienumą. Natūrmortiniam statiskumui pridedant dinamiško judesio foną, kaip "Raudonoje gelėse" (Nr. 11) ir kitur, neišlaikomas paveiklo nuotaikinis ir situacinis balansas. Tačiau yra ir šia prasme visai beprisištinis darbas: "Zvakidė" (Nr. 23), "Kompozicija" (Nr. 18), "Kompozicija su gelėmis" (Nr. 21).

Parodą pajavirina keletas mažų skulptūrų. Ar jose yra kūrybinio polėkio? Savo gražumu ir mažumu jos vis dėlto akį traukia tik labiau kaip suvenyrai. Žinoma, tai dar nereiškia, kad mažas meno objektas negali būti vertingas. Tokį vertingumą liudija visa rytietiškoji tūkstantmetė keramika. Bet ir gražumas gražumui taipgi nėra lygus. Vienas yra kūrėjo iš nežinios ištrauktas, atarstas ir žiūrovą stebinantis gražumas, kitas yra tik pasaldintas, žiūrovui pataikaujantis gražumas. Lipskio skulptūrose kaip tik pasigendame atradimų tam tikro specifinio gražumo sąskaiton.

Bendras parodos įspūdis ir išvados. Antanas Lipskis yra jau pakankamai mikslos spalvines ir formines technikas įsisavintojas. Atrodo, jau žinąs pakanka-

A. Lipskis

Sviesto nuotrauka

mai dailės paslapčių ir pakankamai pakuojęs darbo valandų, kad toliau imtų rūpintis vien grynai savojo veido atradimu ir jo išryškinimu. Dabar, šiaip ar taip, Antanas Lipskis yra tik impresionizmo epochos adeptas. Tai gi daugiau ar mažiau didžiųjų anos epochos genijų atspindžių atspindys. Tuo nesakome, kad Lipskis turi griebtis kurių nors šios dienos menuos vyraujančių bruožų. Situacija būtų ta pati. Dailininkas turi įieškoti savojo Aš ir pasakyti tai, ko dar niekas kitas nėra pasakęs. Šito tad Antanui Lipskiui ir linkime.

k. brd.

Menų fondo parama

Illinois Menų Taryba (Illinois Arts Council) skirsto pašalpas kultūriniam reikalams. Paskutinė data paduoti prašymą žalpai — 1979 m. lapkričio 1 d. Šalpa bus taikoma projektams, numatytiems vykdyti nuo 1980 m. kovo 1 d. iki rugpjūčio 31 d. Pašalpa tegali gauti organizacijos, įregistruotos kaip "not-for-profit". Smulkesnių informacijų teikia Cynthia Miles ar jos pavaduotojas Hans Gallas.

Rumunų poezija

(Atkreipta 18 3 psl.)

Bosovica (1881-1957) išleido ha-luocinuojančias pasibodėjimo, marazmo ir mirties vizijas. Jo rinkinys "Svinas" yra vienintelis tokios rūšies pasaulinėje literatūroje.

Žymiausių simbolizmo atstovu rumunų poezijoje buvo Ion Minulescu (1881-1944), kuris į ją atnešė savotišką Paryžiaus Montparnaso dainininkų entuziazmą.

Dviejų karų protarpėje rumunų poezija buvo ypač gausi ir įvairi. Dadaizmas buvo Tristan Tzara (1895-1964) kūrinys. Jis debiutavo kartu su Ion Vineu (1895 - 1964). Ion Pillat (miręs 1945) buvo linkęs į parnasiškumą ir egzotiškumą. Vasile Văiculescu (1884-1962) buvo neramus ir naudojo atrią kalbą, bet vėliau suderino pridengto jautulingumo žymes su mistiniu pamaldumu. Adrian Maniu (1891-1968) kultivavo paprastą primityviškumą, o paskui metėsi į mistiškumą. Išsiviepatavus įvairiems "izmams", daugelis poetų liovėsi rašyti. Ion Barbu rado pasitenkinimą mokslo studijose ir tapo europinio masto matematiku. Lucian Blaga protestavo prieš žmogaus atskirumą nuo gamtos ir idealizavo kaimišką gyvenimą. Ion Pillat išvertė rumunų kalbon T.S. Eliotą ir E. Poundą.

II-o pasaul. karo metu, na-ciams isigalėjus Rumunijoje, daugelis poetų ir rašytojų atsidūrė koncentracijos lageriuose. Tame laikotarpyje pasižymėjo Mihai Beniuc (1907), labai temperamentalus iškėlęs socialinį klausimą. Komunistams išsiviepatavus Rumunijoje, sustiprėjo polinkis į kairę. Didelių mastų pasipylė vertimai iš rusų kalbos Rusų kalba įvesta į mokyklas. Po 1948 m. ryšiai su Vakarais buvo labai apskunkinti, o su Rusija labai išplėsti. Tačiau, tuo nepaisant, Vakarų srovė Rumunijoje nebuvo visiškai nustumta. Rašytojai gausiai vertė Vakarų klasikus, anglų ir amerikiečių autorius ir moderniuosius: Eliotą, Hemingway ir Faulknerį.

Pastaraisiais metais Rumunijoje labai suklestėjo ir moterų poezija. Šalia Maria Banus (1914), Žiurincios ir pasaulį per pojūčius, bet kartu su tuo kultivuojančios ir socialinė poezija, Nina Cassian (1924), visur bejieskančios žmogiskumo pėdsakų, ir intymaus gyvenimo puoselėtojos Veronikos Porumbacu (1921), pasireiškė taipgi labai jaunos poetės: Ana Blandianu (1924) ir Gabriela Melinescu (1942).

Rumunija yra laiminga, turėdama stiprias literatūrinės tradicijas ir geras žurnalus provincijoje. Rašytojai, gyvenę Clujuje, buvusioje Transilvanijos sostinėje, jasuose ir kituose sričių centruose, nesigėdina "provinciniškai" rašyti "vardo, nes jie turi čia daugiau laisvės ir laiko gventi net pilnesnį kultūrinį gyvenimą. Rumunijai pradėjus kratytis įkyrios rusų įtakos, rašytojai ir poetai irgi pajuto daugiau laisvės, o tai buvo priežastis pražysti lyrinei poezijai. Dabar joje nėra "mokyklų" ir sunku juos sugrupuoti. Jaunieji poetai daugiausia spiečiasi prie "Amphiteatro" žurnalo.

Poetai - socialinių ir mokslinių revoliucijų amžininkai — Rumunijoje nėra vien įkvėpti faktų liudininkai, jie taip pat yra ir jų drasūs bei jautrūs aiškintojai. Atgavę vidinę laisvę, poetai rumunai mėgina visas lyrinės formas.

Illinois Art Council, 111 N. Wabash Ave., Chicago, IL 60602, tel. (312) 793-6760.

M. K. Čiurlionis (1875-1911)

Dėmesys Čiurlionio Vakarų Berlyne

Charlottenburgo pilyje, Vakarų Berlyne, rugsėjo 2 d. atidaryta M. K. Čiurlionio kūrinių paroda buvo ir yra šio didmiesčio kultūrinio gyvenimo centrinių dėmesiu. Ji čia truks iki spalio 1 d. Kaip jau anksčiau rašėme, paroda domisi ne vien tik berlyniečiai, apie ją rašo ir visos Vakarų Vokietijos spaudo. Iš Lietuvos į parodą atvežti 36 M. K. Čiurlionio paveiksai: triptikas "Raudonasis", "Jūros sonata", "Pavasario ciklas", "Zodiako ženklų ciklas", "Karalių pasaka", "Rex" ir kitai. Ten rengiamuos koncertuos garsioji M. K. Čiurlionio muzikos kūrinių. Rugsėjo 23 d., Charlottenburgo pilyje įvyko tarptautinis Čiurlionio kūrybos studijinis simpoziumas. Iš Amerikos į jį buvo pakviestas dalyvauti Čiurlionistas Aleksis Rannitis. Jisai simpoziume kalbėjo 20 minučių. Be to, Rannitas apie Čiurlionį dar skaitė paskaitą Berlyno universitete. Čiurlionio simpoziumui vadovavo prof. dr. Rudolf Stephan. Gi pačiame simpoziume buvo kvieisti pasisakyti: dr. Eberlein (Düsseldorfas), prof. Landbergis (Lietuva), dr. Ambrāzas (Lietuva), dr. Grisebach (Berlynas), prof. Roters (Berlynas), prof. Sondeckis (Lietuva), dr. Wehmer (Koelnas), prof. Rannit (JAV) ir dr. Gojowy (Kopenhaga).

Lietuviškos temos slavistų programoje

Amerikiečių draugija slavų studijoms puoselėti šiemet paskelbė Sheraton - Park Plaza viešbuty, New Haven, Connecticut. Jos metinis suvažiavimas prasidės trečiadienį, spalio 10, ir tęsis iki šeštadienio vakaro. Atrodo, kad įvairūs Baltijos tautų reikalai bus aptariami bent trijose mokslinėse sesijose:

1) Trečiadienį, 3 valandą, profesoriai Tõnu Pärming, Leonas Sabaliūnas, David Crowe, Deon Greer ir Alexander Dallin paanalizuos Pabaltijo valstybių elgesio savybes 1938-1944 metų krizinių situacijų atvežais.

2) Taip pat trečiadienį popiet, Tomas Venclova dalyvaus dailės, dainos ir literatūros, apskaitos, spaudos ir žurnalistikos, socialinių mokslų ir filosofijos klausimais.

3) Penktadienį popiet, nuo 1:30 iki 3:30, specialia sesija skirta krepšio dėmesį Vilniaus universitetui 400 metų sukakti. Jai pirmininkaus Szeaslas Milos.

Galutinė suvažiavimo programa bus platinama suvažiavimo metu. Mokslinių darbų besidomintieji kviečiami suvažiavimui užsukti.